

STRATEGII MODERNE DE ABORDARE A FENOMENULUI DISCURSIV

BAHNEANU Vitalina, doctor, conf. universitar

Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Litere,
Departamentul Limba Engleză și Limba Franceză Specializată

Toute forme d'expression qui prend pour objet le mode de gestion des institutions publiques, les personnalités politiques, les différents pouvoirs de l'État, les questions d'intérêt public dans une société relève du discours politique. La grande extension du concept discours le rend difficile à appréhender. Tantôt, il est synonyme de la parole au sens saussurien, tantôt il désigne un message pris globalement. Meme s' il est difficile de circonscrire le discours à travers une large diversité de définitions, il y a néanmoins une évidence: le discours ne peut être défini comme une unité linguistique, mais qu'il résulte de la combinaison d'informations linguistiques et situationnelles. Le discours peut être défini selon le Larousse comme "un développement oratoire sur un sujet déterminé, prononcé en public". La définition de la catégorie du discours politique est un peu plus délicate: nous avons choisi de considérer un discours comme politique du fait de sa source. Le discours politique sera donc ici un discours produit et énoncé par des hommes et femmes politique, dans un cadre officiel.

Cuvinte-cheie: *discurs, enunț, stil funcțional, enunț, normele limbii, situație de comunicare, locutor.*

Termenul discurs politic are o prezență universală în cercetarea domeniului politicului cât și în dezbaterile cotidiene. Primul nostru pas în această cercetare este cel de a defini conceptul de *discurs politic*. Discursul politic este un gen de text foarte vechi care pare ași avea rădăcinile în Grecia clasică și care se face remarcat în Roma ciceroniană într-o epocă unde discursul public devine un instrument de deliberare și de persuasiune juridică și politică. Dar ca gen, acesta nu oferă o structură compozițională particulară; doar înrădăcinarea lui în viața socială îi oferă un loc aparte. Câtă vreme filologia și lingvistica au fost interesate de texte scrise și mai ales de literatură, discursului politic i-a lipsit prestigiul care să-l transforme în obiect de studiu științific.

Scopul pe care îl urmăresc participanții la un discurs depinde în mod evident de genul de discurs: politic, religios etc. Anumite genuri presupun

script-uri cu un anumit grad de rigiditate: alocuțiune politică, interogatoriu polițienesc, oficiere religioasă etc. Se poate întâmpla adesea ca, la acest nivel, să existe deturnări de la scopul oficial la discurs. De altfel, eterogenitatea pare să fie regula în interacțiuni: nu numai că există o ierarhie a scopurilor (mesa include rugăciunea de ex.) dar se produc în mod constant amestecuri, alunecări care conduc la devieri de la scopul oficial (un discurs de comemorare se poate transforma într-un atac la persoana unui contracandidat politic). Discursul politic încorporează întotdeauna – ca orice discurs – o anumită viziune asupra lumii, un ansamblu de credințe, opinii, valori și atitudini.

Mai întotdeauna, discursul politic este receptat și analizat, oricând este utilizat. El apare și ca un spectacol ce te fascinează, dar și ca o practică democratică. Tematica lui vizează, în mare parte, relațiile dintre media și sistemul democratic! Tot mai mult se evită mijloacele ce duc la sentimentul vinovăției, apelul la moralitate sau sacrificiu, promisiunile ce nu pot fi acoperite și chiar beneficiile ce pot “cumpăra” încrederea.

Discursul este instituit de prin anii ‘60 ca o noțiune a lingvisticii – graniță cu sociologia și teoria comunicării. Discurs vine din latinescul *discursus* – ca un ansamblu de manifestări verbale, un ansamblu de enunțuri legate ca ochiurile unui lanț, pline de ecouri și amintiri. Poate fi înțeles discursul ca un enunț solemn. Acum, acest termen este des utilizat, încât orice utilizare a limbii este asociată cu un discurs. El trebuie privit după ideile exprimate, după procesele de gândire ale celui ce produce discursul, după limbajul acestuia și după situația de vestire (situația relației dintre vorbitor și ascultător).

Cu toate că există în știință de cel puțin câteva decenii, noțiunea de „discurs” nu a reușit să primească o delimitare distinctă” [1, p.17-23], fapt ce explică multitudinea de definiții date fenomenului. Termenul discurs și-a făcut apariția în literatura științifică în anii 1970, fiind numit în literatura de cercetare franceză ”discours”, în literatura engleză „discourse”, ceea ce corespundea sintagmei „stil funcțional” în cadrul școlii ruse. Motivul sinonimiei terminologice se explica doar prin specificul școlilor naționale și nu în subiect. În timp ce în tradiția rusească (Виноградов В., Винокур Г.) „stil funcțional” prezenta, în primul rând, un tip special de texte – vorbite, birocratice, gazetărești și altele, de asemenea, sistemul lexical și gramatical al fiecăruia din aceste texte, în tradiția anglo-saxonă nu exista nimic asemănător, din simplul motiv că școala anglo-saxonă încă nu avea ca știință obiectul stilisticii. Savanții anglo-saxoni au conceput acest subiect netradițional ca o specificitate a textului. Observând acest decalaj în teoriile „terminologiei” studiate, Maingueneau D., la rândul său, menționează: „pentru a desemna produsul verbal lingvistic nu dispun numai de termenul

DISCURS, ei recurs de asemenea la enunț, la text, care au diferite definiții”. [2, p.98]

Dacă încercăm să definim conceptul de discurs conform definițiilor propuse de dicționare, ne lovim de dificultatea de alegere, respectiv ne dăm bine seama că important în aceste tentative este punctul de vedere adoptat. Pentru un lingvist discursul este în sensul strict o frază. Pentru semiotician discursul este o realitate transfrastică. Sensul cotidian al acestui cuvânt își restrânge sfera la doar câteva tipuri de discurs: discurs politic, discurs polemic, discurs al părinților etc.

Discursul a fost definit în opoziție cu fraza în lingvistica tradițională ca succesiune de fraze, cu enunțul ca unitate comunicatională aparținând unui gen discursiv specializat: romanul, articolul de ziar, codul de legi, ca realizare individuală a limbii. În legătură cu acest din urmă aspect, Benveniste E. afirmă: „enunțarea presupune conversia individuală a limbii în discurs”. [3, p.46]

Conform dicționarului explicativ *discurs* este: 1. o expunere făcută în fața unei adunări; cuvântare; tratare în scris a unui subiect de natură științifică sau literară. – Din fr. discours, lat. discursus; - alocuțiune, cuvânt, cuvântare, (englezism) speech, (pop.) vorbă, vorbire, (înv.) voroavă, (fam. și ir.) logos. (*În ~ul său a arătat că ...*) 2. expunere publică asupra unui subiect (de natură politică); cuvântare ; expunere oratorică în fața unui auditoriu pe o temă politică, morală etc.; cuvântare. 3. expresie verbală a gândirii; cuvântare. 4. disertație, tratare a unui subiect de natură științifică sau literară; expozeu, tratat. [4]

În așa mod găsim definiția reprezentantului Școlii de Analiză de discurs americană anglo-saxonă Harris Z. a discursului ca „un tot întreg specific ce constă dintr-o secvență de forme lingvistice sistematizate în fraze succesive [5]. Contrar teoriei lui Harris, Greimas A.J., reprezentantul școlii franceze definește discursul ca „un tot întreg de semnificații, ce se aranjează a fi analizat semantic” [6, p.43]. “În uzul curent se vorbește despre” *discurs*” pentru enunțuri solemne („prezidentul a făcut un discurs”) ori peiorativ pentru cuvinte fără efect („astea-s numai vorbe (discurs). Acest termen poate de asemenea desemna orice uzaj restrâns al limbii „*discursul islamist*”, „*discursul tinerilor*” [7, p.38].

O strategie modernă de abordare a fenomenului discursiv în sfera politică se conține în lucrarea savantei franceze Kerbrat-Orecchioni C. „*Le discours politique*” [9]. Este o adevărată enciclopedie a studiului de discurs politic, începând cu problematica propusă de cercetători, tendințele analizei discursului, practica analizei discursului politic, unele caracteristici ale lucrărilor din domeniul dat, până la noile concepte și terenuri ce se văd valorificate în spectrul discursului politic actual.

O contribuție esențială în dezbateră științifică a subiectului legat de discursivitatea politică o au tratatele semantico-sintactice ale lui Seriot P. inserate în monografia „*Analyse du discours politique soviétique*” [*Analiza discursului sovietic*] [10], care a devenit un studiu fundamental în cercetarea discursului politic. În lucrarea sa, inspirată din discursurile liderilor sovietici H. Хрущев și Л. Брежнев (Rezoluțiile Congresului XXII al PCUS și, respectiv, Rezoluțiile Congresului XXIII al PCUS), savantul face o distincție clară între „normele limbii” și „normele discursului”. Cea mai simbolică metaforă atribuită „epocii discursive rusești” de către Seriot P. a devenit „limba de lemn” a politicianilor ruși ca un gen de „parodie la discursul științific”.

Reprezentanții școlii ruse consideră că discursul reprezintă un fragment al vorbirii „în acțiune”, care poartă o semnificație pentru receptor în contextul utilizat de vorbitor în anumite scopuri, în anumite circumstanțe și într-un sens anumit [11, p.37].

Sintetizând analizele realizate asupra conținutului noțiunii analizate, pornim de la ideea că însăși termenul „discurs” este polisemantic. Fără a rezolva o problemă terminologică s-ar putea de citat cel puțin șase întrebuințări lingvistice ale acestui termen:

- ceea ce se opune limbii;
- o unitate lingvistică de dimensiuni superioară frazei, un mesaj global, un enunț;
- un ansamblu de reguli a unor fraze ce alcătuiesc enunțul (Harris) [112, p.23];
- ceea ce se opune enunțului [113, p.10];
- orice enunț ce presupune un locutor și un auditoriu, și la cel dintâi intenția de a influența pe celălalt [14, p.242].

Deci, conform teoriei Benveniste, discursul este un enunț sau un ansamblu de enunțuri considerat din punct de vedere al mecanismului de producere, altfel zis, un enunț sau un ansamblu de enunțuri în situație de comunicare.

Aceasta ar însemna că studiul discursului este indisolubil legat de analiza factorilor următori: emițător/receptor, spațiul/timpul comunicării, intenția comunicativă a enunțului, tema discursului, contextul social.

Conform formulei propuse de Pecheux M. „procesul discursiv nu are un început: discursul se bazează totdeauna pe discursul prealabil” [15, p.69]. La fel e și în politică, unde orice discurs poate fi interpretat ca răspuns (reacție) la un enunț precedent. Reieșind din aceste două ipoteze, am considera *discursul politic* ca un „flux neîncetat”. [16, p.63]. Cu alte cuvinte, nimeni nu poate pretinde într-un discurs politic să vorbească primul, nici să aibă ultimul cuvânt.

“Discursul” este un mod de utilizare a limbii și a limbajelor (limbaje nonverbale, limbaje specializate, diferite vocabulare) pe baza căruia un actor social prezintă interlocutorilor săi o interpretare a unor fapte. În măsura în care, utilizând o limbă și anumite limbaje, producem efecte asupra interlocutorilor noștri direcți și indirecti, putem spune că orice act de comunicare are o dimensiune discursivă. Elaborând un “discurs”, punem în circulație anumite fapte și, în același timp, caracterizăm faptele respective; ne atribuim nouă și interlocutorilor noștri o poziție în funcție de situația în care ne aflăm; indicăm cât de mult ne implicăm în actul de comunicare și cât de importantă este pentru noi situația în care comunicăm. „Prin discurs, redefinim situația în care evoluăm”. Sériot P. (1985), analizând „discursul sovietic”, preciza, în același sens, că „discurs” este, o secvență ținând de condiții de producere și de interpretare particulară” și că acesta este o „organizare transfrastică”, legată de condițiile sale socio-istorice de producere și interpretare .

În aceeași ordine de idei, Roventa-Frumușani D. susține că discursul trebuie conceput „în situație”, ancorat într-un anumit context socio-cultural, modelat de o anumită epistemă, vizând o anumită finalitate, dependentă de statutul (rolurile) agenților discursivi [17].

Contextul are în vedere cel puțin cinci componente: contextul verbal sau co-textul, contextul existențial al referințelor, contextul situațional, contextul acțional al fragmentelor discursive ca acte lingvistice și contextul psihologic al intențiilor, dorințelor și credințelor interlocutorilor.

În acest context Slama-Cazacu T. consideră „discursul” ca o „organizație contextuală” și este determinat de contextele particulare ale interlocutorilor, ca și de contextele generale, social-istorice [18, p.113]. Prin urmare, discursul (politic, comercial) va fi influențat de scopurile unei puteri, de ideologii etc.

În lucrarea sa „*Discursul puterii*” Sălăvăștru C. încearcă să răspundă la două întrebări fundamentale în știința discursivă: „Ce este discursul politic? și Care este legătura între discursul politic și legitimitatea puterii?” Putem să afirmăm fără a greși prea mult că discursul politic, ca relație dialogică, este confruntarea dintre două părți pentru influențarea celei de-a treia... Este una dintre cele mai interesante relații care se poate manifesta în ordinea discursivă” [19, p.312]. Autorul lansează o serie de parametri ai discursului politic, în baza textelor lui Luca Caragiale.

Analiza discursului vizează nu ceea ce spune enunțătorul, dar modul în care acesta o face. Cu alte cuvinte, „discursul” ar fi un comentariu despre situația în care se produce comunicarea, or acesta este o modalitate de organizare a conținutului comunicării, printr-un ansamblu de operații enunțiative, logice, tematice ș.a., care permite comunicarea unui conținut

suplimentar privind modul în care emițătorul evaluează într-un anumit moment ceea ce comunică; poziția sa; poziția interlocutorului.

Rezultă că tipologia discursurilor poate fi stabilită în funcție de tipul situației care urmează a fi comentată și modul în care aceasta va fi efectuată. Definiția discursului în termenii de mai sus este tributară așa-numitei concepții pragmatico-enunțiative. Vion R. clasifică astfel principalele orientări în analiza pragmatico-enunțiativă a discursului: analiza actelor de limbaj; analiza conversațională; analiza argumentativă și analiza presupuziției, implicației, implicitei (discursul ca regim de disimulare, ca ansamblu al „lucrurilor nespuse”) [20].

Aplicarea unor categorii fundamentale din pragmatică, așa ca „poziție”, „relație”, „strategie”, „scop”, „competență”, ne servește încă o dată drept dovadă că analiza discursului ține de pragmatică.

Pentru a concluziona, din aceiași perspectivă discursul reprezintă o componentă a relațiilor sociale, deoarece, pe de o parte, discursul se formează de către acestea, pe de altă parte – însuși discursul construiește aceste relații. În acest sens, oricare discurs poate fi tratat ca o „utilizare mai specială a limbajului” („особое использование языка”) [21, p.38] ca un eveniment comunicativ (discursul este vorbirea care plonjează în viață”) [22, p.18]. Astfel, discursul reprezintă o unitate complexă constituită dintr-o formă de limbaj, cunoștințe și acțiuni deoarece la realizarea lui participă nu numai limbajul în forma sa contemporană de utilizare, dar și factorii extralingvistici, care determină comunicarea, și principalul – structurile mentale (cognitive), care condiționează existența discursului.

În alineatele de mai sus am prezentat diverse abordări noționale ale discursului. Pentru a urmări evoluția conceptualizării discursului, în continuare vom sintetiza din literatura analizată caracteristicile distincte ale principalelor școli de analiză de discurs.

Începând cu anii 60 ai secolului trecut în Europa au apărut numeroase curente de analiză de discurs. Pornind de la această diversitate, sintetizarea caracteristicilor fundamentale ale discursului politic în ansamblu este o sarcină dificilă, cu atât mai mult că analiza de discurs nu are o disciplină proprie .

În linii generale, evoluarea acestui câmp eterogen se caracterizează prin poziționarea distinctă a câtorva curente marcate de conotații culturale. În Europa s-au manifestat mai pregnant trei școli de analiză de discurs politic, care mai apoi au influențat și celelalte câmpuri noționale: școala anglo-saxonă, școala franceză și școala germană .

Școala Franceză de analiză de discurs (AD) își are începuturile în anii 60, când sub influența structuralismului, lingvistica, marxismul și psihanaliza s-au articulat în jurul unei reflecții asupra «scriiturii». Baza

lingvistică a oricărei analize de discurs nu poate să neglijeze mutațiile pe care marxismul, psihanaliza și comunismul le-au produs asupra legăturii dintre ființă, societate și limbaj. Această nouă tendință în analiza de discurs «cuplează» optica saussuriană (1962) cu critica psihanalitică a “subiectului vorbitor” [23].

Începând cu anii 70, odată cu declinul structuralismului, pozițiile acestuia sunt preluate de pragmatism. În centrul meditațiilor se plasează problematica enunțării, adică regulile care fac ca actele de limbaj să devină fenomene de discurs. Alături de savanții lingviști, fenomenul discursivității este abordat și de către cercetători din domeniul informațional și comunicare. Prezintă interes stimulativ presuposițiile extralingvistice. Astfel, după cum afirmă Maingueneau D., «AD franceză se ocupă de texte produse în cadrul unor instituții care constrâng în mod strict enunțarea, în care se cristalizează mize istorice, sociale etc., care își delimitează un spațiu propriu în interiorul unui interdiscurs”. Obiectul de studiu al acestei școli îl constituie ceea ce Foucault M. numea “formațiuni discursive”, adică “un ansamblu de reguli anonime, istorice, întotdeauna definite în timp și în spațiu, care s-au consolidat într-o epocă anume și pentru o arie socială, economică, geografică sau lingvistică dată de condițiile de exercitare a funcției enunțative”. Aportul esențial al ADP franceze se datorează ideea că «orice mesaj este emis ori recepționat ca «semn de gradul doi», pentru a păstra terminologia lui Simon G». Revenind la teza evocată anterior, aceasta ar însemna a opune, odată cu sensul explicit și implicit, semnele de granu unu și doi. Cu alte cuvinte, adepții acestei școli trec treptat de la comentariul “standard” al normelor sintactice și semantice ale limbii spre *supranormă* (concept introdus de Francois F.), adică la totul ce vizează excesul de “a spune bine” [24].

Vorbind de AD franceză, nu vom fi tentați să neglijam totalmente referința la Harris Z., care este considerat inventatorul AD: “În toate studiile evocate, s-a păstrat o metodă Harrisiană *lato sensu*, care a constituit țesătura de temelie” [25 p.140].

Analiștii francezi, spre deosebire de adepții lui Harris, plasează analiza discursului politic sub o dominație externă: lexicologia sau analiza de conținut. S-ar putea de spus, în terminologia lui Benveniste E., că lexicologia a început să furnizeze punctul de pornire al semioticii. Unitățile pivot ale cercetărilor sunt, în marea lor majoritate, unități “interesante”, adică semne vehiculând semnificații “care ne par politic pertinente”. Marcellesi B. decide, la rândul său, că “AD franceză va relua problema discursului politic pe un alt principiu decât cel al unei simple comparații a comportamentului verbelor”.

Referindu-ne la *Școala anglo-saxonă*, vom constata că noțiunea “anglo-saxonă” de discurs își are inspirația din pragmatismul american și din filosofia analitică engleză, mai exact, din teoria actelor de limbaj ale lui

Austin G. (1962). Contrar AD franceze, AD americană s-a născut “fie din preocupările morfo-sintactice introduse de Harris Z, fie din preocupările semiotice propuse de Iacobson R. ori Levin S. Spre deosebire de tendința enunțiativă franceză, discursul american examinează regulile care organizează interacțiunile și conversațiile între actori. Punând accentul pe organizarea deictică și polifonică a discursului, analiza conversațiilor a contribuit considerabil la evoluția pragmaticii lingvistice. Obiect de investigație al reprezentanților școlii americane pot fi întâlnirile între actori în cadrul soluționării unui conflict. Întrucât tendința anglo-saxonă se caracterizează printr-o ancorare clară în materialul empiric, ea a dat naștere numeroaselor studii aplicare asupra problemelor de comunicare apărute în contexte instituționale diferite. Să observăm în ce constă diferența de activitate a acestor două școli.

Sistematizând diversitatea genelor analizei de discurs, se observă că pentru început cercetătorii au avut la dispoziție în aceeași perioadă de activitate două direcții: una sintactică, alta semantică. Divergențele teoretice între savanții ce tratau acest subiect au ajuns până la o confruntare a școlilor franceze și anglo-saxone cu riscul chiar de o dezvăluire incompatibilă a acestei noțiuni omonime pentru aceste două școli, pe care Gadet F. [26, p.107] o prezintă în tabelul următor:

Tabelul 1

Analiza comparată a discursului după AD franceză și AD anglo-saxonă

	AD franceză	AD anglo-saxonă
Tip de discurs	Scris Cadru instituțional doctrinar	Oral Conversație cotidiană ordinară
Scopul atribuit	Scopuri textuale explicație – formă construcția obiectului	Scopuri comunicaționale descriere imanența obiectului
Metode	„structuralism” lingvistică și istorie	interacționalism psihologic și sociologie
Originea	Lingvistică	Antropologică

[Sursa: 26, p.117]

Studiul anglo-saxon în debutul său inițial puna aproape în exclusivitate accentul pe proprietățile interne ale discursului așa ca coeziunea, coerența, pertinenta și neglija legăturile interpersonale, cu atât mai mult relația sa externă cu contextul social. Adepții acestei școli propuneau spre analiză texte lipsite de orice încărcătură ideologică. Studiul școlii lingvistice franceze, care a început cu teoriile lui Bakhtine, a reușit să

injecție în pragmatică și în lingvistică o conștiință politică și o teorie a acțiunii sociale.

Tendința germană în abordarea discursului politic este marcată de teoriile reprezentanților școlii de la Frankfurt - Max Horkheimer, Wilhelm Reich, Theodor Wiesengrund Adorno și, în special, Jürgen Habermas. Autorul operei filosofice „Cunoaștere și comunicare” [1983], Habermas este, de fapt, autorul noii teorii generale a comunicării, a eticii discursive (o reconstrucție a filosofiei morale). Filosofia lui Habermas este centrată pe noțiunea de comunicare. El distinge „acțiunea rațională în raport cu un scop” și „acțiunea comunicativă”. „Acțiunea rațională în raport cu un scop” se desfășoară în anumite relații, într-un cadru instituțional, raționalizarea cadrului instituțional poate fi realizată numai prin comunicare verbală, și anume prin „eliberarea comunicării”. Adecvarea mijloacelor la un scop este, în fond, o problemă morală (practică în sens kantian) și politică. Dintr-o perspectivă umanistă, Habermas definește calea emancipării omului prin „discuția publică liberă de orice constrângere” cu privire la problemele de interes comun. În această privință, Habermas se întoarce la tradiția cetății antice, la teoria politica a lui Aristotel.

În Germania cercetările s-au precipitat, timp îndelungat, mai degrabă, pe o teorie de discurs decât pe o metodă. Astfel, teoria activității comunicaționale a lui Habermas J. a pus baza normelor comunicării. El vorbește despre “credibilitatea fiecărui argument” între “partenerii de discurs”. Acestea ar fi raportate normelor ori așa-numitor “legi de discurs” ale lui Ducrot O., reprezentantul școlii franceze AD ori postulatelor comunicării lui Grice, reprezentant al școlii anglo-saxone AD. Au urmat numeroase tentative de a pune în practică teoria discursivă a acestui savant în cercetarea socială empirică. În științele sociale, de exemplu, discursurile politice au fost analizate în vederea exigențelor democratice a societății moderne. Reprezentanții acestei școli înțeleg prin “discurs” sensul (Sinn), cultura ori interpretările (Deutungen) care susțin unitatea de ordin cultural și social. Knoblauch, Hubert (2005): *Wissenssoziologie*. Konstanz: UTB. Astfel, discursul face trimitere la erudiția culturală implicită care este stocată în documentele și textele unei societăți. AD germană împărtășește ipoteza că “tocmai discursul permite interlocutorilor să se regăsească pe un teren cultural și interpretativ comun .

Nu e vorba doar de o influență reciprocă și de schimburi de tendințe între aceste școli, dar și de un teren eterogen disciplinar care face dificilă comparația între o analiză de discurs numită “franceză” și una numită “germană” ori anglo-saxonă, de exemplu.

În timp ce în Franța pionierii anilor 70 au reușit să creeze școli da analiză de discurs (de exemplu, cea condusă de Pecheux M., Dubois,

Masellesi etc.) propunând un sistem întreg de cercetări specializate, reviste (*Langage et Société, Mots, Semen*), metode și concepte (lexicometrie, enunțare, polifonie), colegii lor germani au avut tendințe non-lingvistice de lucru, mai curând aceștia erau filosofi ori cercetători de ordin hermeneutic (Martin Heidegger et Hans-Georg Gadamer), ori analitic (Ludwig Wittgenstein) sau a Școlii de la Francfort (Karl-Otto Apel și Jürgen Habermas). Adepții acestei școli nu privilegiază forma și structura, dar mai degrabă, actorii (interlocutorii), interacțiunea acestora, cât și gândirea lor comunicațională, echivalentă pentru aceștia cu noțiunea de “discurs”. Teoreticianul Dietrich Busse, numai în anii 1980, sprijinindu-se pe semantica istorică și situația de comunicare, pune bazele unei lingvistici de discurs.

Studiile germane se apropie mai mult de cercetarea “calitativă” (interpretativă) și sunt, relativ, distanțate de metodologiile cantitative, acestea acordând privilegiu conținutului semantic.

Școala germană se consideră influențată de tendințele teoretice ale reprezentanților Școlii franceze, așa ca Foucault M., Althusser L. și Lacan J., cunoscuți pe scena internațională sub eticheta de „poststructuraliști”. Nu în zadar, fenomenul discursiv german utilizează sintagma „*French Theory en Allemagne*” [*teoria franceză în Germania*]. Așa cercetători ca Jürgen Link, Hannelore Bublitz și Rainer Diaz-Bone au introdus în Germania tradițiile Școlii Franceze de analiză de discurs. Școala germană se axează pe metoda calitativă și accentuează dimensiunea simbolică a socialului, situând raportul între limbaj și societate în centrul investigațiilor sociologice.

Vom menționa că nici una din aceste tradiții de analiză nu a existat total independentă de toate celelalte. Analiza de discurs stabilită în Franța la sfârșitul anilor 60 a avut o baza teoretică germană care include teoriile lui Marx, Freud, cât și o tradiție filosofică a celor trei “H”: Hegel, Husserl, Heidegger, pentru care cugetarea asupra limbajului și istoricul se găsesc în centrul preocupărilor. Și o mișcare inversă este observată în practica discursivă germană de ultimă oră, care se simte, la rândul ei, influențată de teoria franceză AD a anilor 70, promovată, în deosebi, de Foucault M.

În *concluzie* vom menționa că toate aceste trei școli – franceză, anglo-saxonă și germană se bazează pe tradițiile gândirii vechi. La etapa actuală aceste tendințe de analiză prin prisma conotațiilor culturale nu mai rămân atașate unui teritoriu concret, ele se structurează mai degrabă, conform unor tendințe teoretice majore, care domină cercetările asupra discursului în Europa de la anii 70 încoace: „școala franceză”, teoria discursului poststructuralist, analiza discursului critic, analiza discursului interpretativ. După cum se observă din paragraful precedent, până în prezent opiniile savanților privind tratarea însuși a termenului discurs nu sunt unanime. Nu este specificat locul pe care discursul îl ocupă în seria de termeni definiți deja

și care nu mai necesită explicații suplimentare, cum ar fi *limba, vorbire, comunicare etc.*

Referințe bibliografice:

1. Александрова О.В. Новый вид дискурса – новый вид языка? În: Пелевинские чтения – 2003: Межвузовский сборник научных трудов. Калининград: Изд-во КГУ, 2004, 180 p.
2. Mainguenean D. Analyser les textes de communication. Paris: Dunod, 1998, 175 p.
3. Benveniste E. Problemes de linguistique generale. Paris: Gallimard, 1974.
4. <http://www.dexonline>
5. Harris Zellig S. Discourse analysis: a sample text. În: Language, vol.28, nr.1, 1952 [traduction française in Langages, nr.13 mars 1969].
6. Greimas A.J. Sémiotique et sciences sociales. Paris: Seuil, 1976.
7. Mainguenean D. Analyser les textes de communication. Paris: Dunod, 1998, 175 p.
8. Kerbrat-Orecchioni C. Discours politique et manipulation du bon usage des contenus implicite, 1984, 214 p.
9. Seriot P. Analyse du discours politique sovietique. Paris, 1985, 362 p.
10. Александрова О.В. Новый вид дискурса – новый вид языка? În: Пелевинские чтения – 2003: Межвузовский сборник научных трудов. Калининград: Изд-во КГУ, 2004, 180 p.
11. Harris Zellig S. Discourse analysis: a sample text. În: Language, vol.28, nr.1, 1952 [traduction française in Langages, nr.13 mars 1969].
12. Guespin L. Le discours politic. În: Languages, nr.23, sept., 1971.
13. Benveniste E. Problemes de linguistique generale. Paris: Gallimard, 1974.
14. Pecheux M. L'analyse automatique du discours. Paris: Dunod, 1969.
15. Le Bart Ch. Le discours politique – Que sais-je? Paris: PUF, 1998.
16. Roventa-Frumușani Daniela. Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze. București: Tritonic, 2004-2005.
17. Slama-Cazacu T. Stratageme comunicaționale și manipularea. Iași: Polirom, 2000, 198 p.
18. Sălăvăstru S. Discursul puterii. Iași: Polirom, 1998, 253 p.
19. Vion R. La Communication verbale. Analyse et interpretation. Paris: Hachette, 1992, 233 p.

20. Степанов Ю.С. Альтернативный мир, дискурс, факт и принципы причинности. În: Язык и наука конца XX века. Москва, 1995, 73 с.
21. Foucault M. Les mots et les choses. Paris: Gallimard, 1996.
22. Lacan R. Le travail et la langue. Paris: Seuil, 1978.
23. Marcellesi J.B. Analyse de discours à entrée lexicale. În: Langages, nr.41, Paris: Larousse, 1976.
24. Harris Zellig S. Discourse analysis: a sample text. În: Language, vol.28, nr.1, 1952 [traduction française in Langages, nr.13 mars 1969].
25. Gadet F. L'analyse du discours et l'interpretation a propos de Therapeutic Discourse. În: DRLAV, nr.27, 1982, p. 107-133 *citat de:* Christian B. Sociolinguistic. Societe langue et discours. București: Nathan, 1996.